

Čimprej v kad!

Nedelja, 20. junija, je nov črni dan za slovensko narodno manjšino v Italiji. Po dveh tednih je namreč doživela nov poraz: tokrat je bila izločena iz tržaškega in goriškega pokrajinskega sveta. Iz obeh zborov pa ni bilo izločeno le predstavništvo Slovenske skupnosti, se pravi izrazito manjšinsko zastopstvo, temveč v teh zborih zdaj sploh ni več nobene svetovalca slovenskega jezika ali narodnosti.

Časnikar najbolj razširjenega italijanskega dnevnika zato v torek, 22. t.m., zaman sprašuje novoizvoljenega predsednika tržaške pokrajine, kako se bo počutil, ko bo na prvi seji pokrajinskega sveta slišal slovensko besedo! Takšne zadrege sploh ne bo, kajti italijanski zakonodajalec — in torej država — je poskrbel, da slovenska manjšina sploh ni več fizično prisotna v goriškem in v tržaškem pokrajinskem zboru. Naj se predstavniki večinskega naroda še tako sprenevedajo, naj se še tako izgovarjajo, je očitno, da je bila v tem pogledu izvršena operacija »etničnega čiščenja«, ki sicer ni bila krvava, kot so tiste na ozemlju Bosne in Hercegovine ter so še prej bile tiste na Hrvaškem, a ima v bistvu isti cilj: manjšine kratkoma onemogočiti, češ da so za večino *motilni* dejavniki.

Spričo takšnega stanja izzvenijo naravnost v posmeh vesti, ki jih te dni beremo v tukajšnjih dnevnikih, da se namreč mudi v Strasbourgu široka in reprezentativna delegacija Istranov, povečini pripadnikov tamkajšnje italijanske narodne skupnosti. Ob asistenci in s posredovanjem evropskih parlamentarcev iz Italije se ta delegacija trudi, da bi evropski parlament, ki zdaj sklepa sporazume z mlado republiko Slovenijo, opozoril novega partnerja na stanje v Istri, kjer naj bi bila zaradi meje s Hrvaško in Slovenijo hudo ogrožena italijanska narodna skupnost.

Zanimivo je, da bi takšne delegacije slovenska manjšina v Italiji, ki je gotovo številčno znatno močnejša od italijanske v Istri, sploh ne mogla več sestaviti, in sicer iz preprostega razloga, ker nima več tako reprezentativnih izvoljenih predstavnikov. Beremo pa, da so v istrski delegaciji med drugimi oba italijanska državna poslanca (tisti v Ljubljani in tisti v Zagrebu), podpredsednika Istrskega zbora in župan v Kopru (ki je po narodnosti Italijan).

Da se razumemo! Prav nič nimamo proti takšnim nastopom predstavnikov italijanske manjšine v Istri, saj imajo vso pravico, da se bori-

DRAGO LEGIŠA

Izid zadnjih volitev v Italiji

Potrditev korenitega preokreta

Dne 6. oziroma 20. junija so bile upravne volitve v 144 občinah in v 6 pokrajinah. V ogromni večini primerov v prvem krogu volitev ni bil izvoljen noben župan in noben predsednik pokrajine, zaradi česar so bile 20. t.m. ožje volitve med kandidatom, ki sta prejela 6. junija največ glasov.

Prvič se je v Italiji zgodilo, da so državljani neposredno volili župane oziroma predsednike pokrajin. Po novem volilnem zakonu ima izvoljeni župan oziroma predsednik pokrajine v novem občinskem oziroma pokrajinskem svetu krepko večino (60% svetovalcev). Tako ima v Trstu novoizvoljeni predsednik pokrajine 14 svetovalcev v pokrajinskem zboru, vse ostale politične skupine pa skupno 10. Novi župani in predsedniki pokrajin bodo tako razpolagali s krepko večino in ne bodo več odvisni od pogojevanja raznih političnih strank.

To seveda velja za zdaj na papirju, kajti že bližnja prihodnost bo pokazala, kako se bodo v resnici razvijali dogodki.

Če pogledamo volilne izide po Italiji, ugotovimo naslednje: od skupnih 144 novoizvoljenih županov jih posredno ali neposredno pripada Occhettovi Stranki demo-

kratične levice kar 73, Severna liga ima 16 županov, Krščanska demokracija 9, prav toliko novofašisti, socialisti in republikanci po 2 župana, mreža 7, krajevnim listam pripada 22 županov, mešanim sredinskim listam pa 4.

UVELJAVITEV SEVERNE LIGE IN DSL

Severna liga ima župana v drugem italijanskem največjem mestu, to je v Milanu ter še v nekaterih pomembnih mestih na severu države. Dosegla je torej prodoren uspeh in si povsem upravičeno lasti zaslug, da je povzročila korenito spremembo v državi, saj je po teh volitvah dejansko konec štiristrankarskega sistema, ki je temeljil na Krščanski demokraciji in socialistični stranki. Odpira se torej nova stran italijanske politične zgodovine; socialisti so skoraj izginili s političnega prizorišča, Krščanska demokracija, ki je

bila skoraj pol stoletja zdaleč najmočnejša politična sila, pa je, kot pišejo mnogi italijanski listi, v **agoniji**, kar med drugim zgovorno kaže dejstvo, da je bilo na zadnjih volitvah izvoljenih le devet njenih kandidatov za županska mesta, in sicer v nepomembnih občinah.

Presenetljivo dobro so se zadnje volitve končale za Demokratično stranko levice, ki je po zadnjih izidih ostala edina močna vsedržavna stranka; njena moč prihaja do izraza predvsem v srednji Italiji, a tudi ponekod na severu, kot kaže primer Torina, in na jugu. Njen glavni tajnik Occhetto ne skriva velikega zadovoljstva in poudarja, da se bo stranka še dalje odpirala srednjemu sloju in politični sredini na splošno, češ da more le na ta način uspešno kljubovati konservativni Severni

D.L.
III ➡ 2

	TRST		GORICA	
	CODEGA	SARDOS	BERGAMIN	MARCOLINI
Glasovi	65.296	67.030	34.059	42.166
Odstotki	49,3	50,7	44,7	55,3

O zajamčenem zastopstvu manjšine

Vse orožje eno vam premaga —
bratovska je sloga to orožje!...
(A. Aškerc, Svetopolkova oporoka)

V teh časih se veliko piše in razmišlja o potrebi, da si Slovenci v Italiji pridobimo pravico do zajamčenega zastopstva v izvoljenih telesih. Na to so dramatično opozorili izidi zadnjih volitev, za našo manjšino gotovo neugodnih. V tem smislu je slovenska stranka že naredila prve pomembne korake na najvišji državni ravni, posebej kot je predsednikoma poslanske zbornice in senata izročila posebno peticijo s skoraj dva tisoč podpisi volivcev. Medtem je v senatu peticija že prišla uradno na spisek dokumentov za ustavno komisijo.

Med slovenskimi političnimi predstavniki se je vnela zadevna razpra-

va. Seveda je tu zaenkrat težko najti skupen jezik. Slovenska stranka vidi to predvsem v luči razširjenega samostojnega nastopa, to je izven italijanskih strank. Levičarski slovenski predstavniki pa — vsaj zaenkrat — nasprotujejo kaki »etnični« stranki kot taki in je zato njihovo stališče v tem megleno. Ali se bodo znali otresti internacionalizma starega kova in neslavnega spomina?

Slovenska stranka v naši deželi gotovo noče imeti monopola nad takim zastopstvom. Povsem jasno pa je, da se bo moralo tu izoblikovati izključno manjšinsko predstavništvo. Treba bo najti primeren mehanizem, kako to narediti. Slovenska manjšina mora biti namreč sposobna, da **samostojno** (kot že v dobi Vilfanov, Besednjakov in Ščekov) izrazi lastno politično vo-

ljo. Prav tako kot danes delajo vse razsodne in zavedne manjšine v Italiji in v Evropi začeni od Južne Tirolske in Doline Aosta pa vse tja do Baskov in Škotov.

In spet naš veliki epski pesnik kle-
no zaključuje svojo zgodovinsko ba-
lado, ko poje o žalostni neslogi Mo-
ravanov v srednjem veku — pa se
misli lahko aktualizirajo tudi za naš
čas in naše politične razmere zno-
traj manjšine: »Ni nas pokončal so-
vražnik tujec / temveč zli sovražnik
iz očine! / Brat zavzdignil pest je zo-
per brata, / Mojmir pest je dvignil zo-
per brata / Svetopolka in Zoborja be-
no, / rodna kri med sabo se prega-
nja!« In končno — »A pokora za ta
greh veliki / vnukom bo še poznim —
tujcev jarem!«...

a.b.

RADIO TRST A

■ ČETRTEK, 24. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Obtoženci 2. tržaškega procesa; 10.00 Poročila; 11.30 Ivan Tavčar: »Cvetje v jeseni«; 12.00 Moja srečanja z ljudmi v stiski; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Četrtekova srečanja: »Na bregovih Vardarja«, Primorci v Makedoniji med obema vojnoma.

■ PETEK, 25. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Okno na Arbat; 9.00 Literarni utrinek. Napisal Jakob Renko; 10.00 Poročila; 11.30 Ivan Tavčar: »Cvetje v jeseni«; 12.40 Zborovska glasba; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Iz preteklosti v sedanjost (Vlado Klemše); 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Barvna šahovnica«; 14.30 Od Milj do Devina; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba.

■ SOBOTA, 26. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Kulturni dogodki; 8.40 Slovenska lahka glasba; 9.00 Bučanje himalajskih hudournikov; 10.00 Poročila; 11.30 Ivan Tavčar: »Cvetje v jeseni«; 12.00 Ta razjanski glas — Oddaja iz Rezije; 12.45 Glasnik Kanalske doline; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Nediški zvon; 15.00 Ciril Zlobec: »Italijanska srečanja slovenskega pesnika«; 15.20 Glasba za vse okuse; 16.00 Šaljivo — resno. Pripravila Sonja Starc; 16.20 Glasba za vse okuse; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Mala scena: »Ob srebrni reki«. Izbor izselejške proze (Zora Tavčar).

■ NEDELJA, 27. junija, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojnu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Bogdan Novak: »Morska skrivnost in grajski strah«; 11.45 Vera in naš čas; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Ob srebrni reki«. Izbor izselejške proze (Zora Tavčar).

■ PONEDELJEK, 28. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Jugoslavija po letu 1945; 9.15 Otroški knjižni sejem; 10.00 Poročila; 11.30 Ivan Tavčar: »Cvetje v jeseni«; 12.00 Po južnoameriških vrhovih; 12.40 Slovenski zbori; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Za smeh in dobro voljo; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Filmi na ekranih; 15.00 Poletni mozaik (»Ljubi... ne ljubi« — Mima Kapelj; »Razmišljanja« — Jurij Palj; »Pesem dneva«); 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Moji prijatelji za boljši svet.

■ TOREK, 29. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Zvočna ropotarnica, glasovi in zanimivosti iz radijskega arhiva; 9.20 Poti, zanimivosti in lepote naše dežele; 10.00 Poročila; 11.30 Ivan Tavčar: »Cvetje v jeseni«; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Na počitnice; 14.40 Potpuri; 15.00 Poletni mozaik (»Sonce, zvezde in jaz« — Marica Uršič; »Po poteh lotosovega cveta« — napisala Marjanka Rebula; »Pesem dneva«); 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.50 Dominik Smole: »Antigona«.

■ SREDA, 30. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Duh časa in čar odra v spominih Jožeta Babiča; 10.00 Poročila; 11.30 Ivan Tavčar: »Cvetje v jeseni«; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Za smeh in dobro voljo; 13.45 Narodnozabavna glasba; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Bardo 1992; 15.00 Poletni mozaik (»Glasbeni akvareli« — Maila Ozbič; »Afriške izkušnje« — napisal Janko Petrovec; »Pesem dneva«); 17.00 Poročila in kulturna kronika.

Izjava deželnega tajništva Ssk

Konec zgodovinskega obdobja za slovensko manjšino

Z objavo izidov ožjih volitev v tržaški in goriški pokrajini se je za slovensko manjšino res končalo zgodovinsko obdobje, kar zadeva strankarsko-politično nastopanje, poudarja v prvem komentarju o volilnih izidih deželno tajništvo Slovenske skupnosti. Mimo vsedržavnih pretresov, ki so prinesli prodoren uspeh Severni ligi, in mimo bistvenega negativnega podatka o zmagi Sardosa Albertinija na Tržaškem je treba namreč zabeležiti nezaslišano okleščanje slovenskega zastopstva v pokrajinskih svetih. Zaradi krivične volilne zakonodaje, ki ne upošteva specifičnosti narodnih manjšin, in zaradi razpršenosti slovenskih gla-

sov je Slovenska skupnost po deželnem svetovalcu zdaj izgubila še pokrajinskega svetovalca v Trstu in v Gorici.

Goriški pokrajinski svet je brez zastopnikov slovenske manjšine, v tržaškem pokrajinskem svetu le ena bo Slovenka. Boj za zajamčeno vsaj minimalno manjšinsko zastopstvo je torej nujen in pereč.

Izidi na Tržaškem pa pomenijo zmago zaprtih sil, ki niso za priznanje pravic slovenske manjšine in za sodelovanje Trsta z zaledjem, temveč se ogrevajo za revanšistična gesla. Dejstvo, da je Sardos zmagal le za 1.734 glasov in da je bila Codegova volilna formacija bolj malo znana, blažita, vendar ne spreminjata dejstva, da je večina izbrala prvaka Lege nazionale. Veliko odgovornost so vsekakor — tako v Trstu kot v Gorici — prevzele tiste skupine, ki se niso hotele opredeliti ali pa niso do konca izpolnile svojih dolžnosti za dobro ali pa vsaj »manj slabo« rešitev, saj nova zakonodaja z balotažo nudi le izbiro »ali — ali«.

Slovenski del volivcev pa je v obeh pokrajinah glasoval zelo odgovorno.

Potrditev korenitega preokreta

ligi. Occhetto govori, kot da razen Lige ne bi bilo drugega resnega političnega tekmeca, zlasti glede na to, da so se po njegovem že zdaj pridružili njegovi stranki oziroma gibanju tudi mnogi katoličani.

KD V AGONIJI, PSI SKORAJ IZGINIL

Zanimivo je, da glavni tajnik do še pred kratkim mogočne Krščanske demokracije Martinazoli molči kot grob, medtem ko dajejo nekateri strankini voditelji povečini zmedene izjave. To sicer ni nič čudnega, če pomislimo, da ima vsak šesti italijanski parlamentarec opravka s sodiščem in da so krščanskodemokratski parlamentarci drugi na lestvici, kar zadeva korupcijo, izsiljevanje ter podobna kazniva dejanja.

Krepko prvi na lestvici pa so socialisti, ki so takorekoč skoraj izginili s politične pozornice, kot zelo zgovorno kaže primer Furlanije Julijske krajine. Tu so v zadnjem deželnem svetu imeli 13 deželnih poslancev, zdaj pa jih ima jo komaj tri.

Kam torej plove Italija? Glede na izid zadnjih upravnih volitev postaja čedalje glasnejša zahteva, naj se razpišejo nove državnozborske volitve, kakor hitro bo v parlamentu odobren novi volilni zakon. Predčasni razpis volitev so od zmeraj zahtevali poslanci in senatorji Severne lige, zdaj pa ga zahtevajo tudi Occhetto in njegovi sodelavci, saj je jasno, da lahko računajo na lep volilni uspeh.

Kakšen bo dejanski razvoj dogodkov, pa bo seveda pokazala morda bližnja prihodnost.

Čimprej v kad!

jo ne samo za njen obstoj, temveč tudi za njen vsestranski razvoj. Hočemo samo ugotoviti, da se Slovenci v Italiji že desetletja borimo za priznanje nekaterih pravic, ki jih je italijanska manjšina uživala že v Titovi Jugoslaviji. V Istri — v narodnostno mešanih krajih — že od zdavnaj obstaja dvojezičnost; manjšina je imela v upravnih telesih celo svoj četrti zbor s pravico veta za izrazito manjšinska vprašanja. V Trstu pa prof. Sama Pahora vlečejo v zapor in na sodišče, če zahteva spoštovanje še tistih maloštevilnih zakonov in predpisov o manjšinskih pravicah!

»Nekaj gnilega je v deželi Danski,« je napisal Shakespeare; prav ob zadnjih volitvah pa je pri nas z vso silo butnila na dan velika gniloba. Treba bo še veliko mila in veliko vode, da se bomo tudi sami znebili debele plasti umazanije. Zato moramo tudi sami čimprej v kad! Politiki pa naj nam povedo, kakšna razkužila potrebujemo.

Članek je bil napisan, ko na seznamu novoizvoljenih pokrajinskih svetovalcev ni bilo predstavnice DSL Nives Košuta. Zdaj se zdi, da je njeno ime vendarle na seznamu izvoljenih. Kljub temu nismo spremenili besedila v sestavku, saj je v bistvu vse ostalo na istem. (Ured.)

Druga obletnica samostojnosti

Naša matična država Slovenija bo v petek, 25. junija, praznovala drugo obletnico svoje samostojnosti, ki jo je proglasila kljub nasprotovanju večjega dela mednarodne skupnosti in grožnji z orožjem, ki se je kasneje tudi uresničila. V teh dveh letih je Slovenija naredila precej pogumnih korakov na mednarodnem prizorišču tako na političnem kot gospodarskem področju, vendar pa se njena pot dejansko šele začneja in kot kaže ne bo lahka. Prav pred državnim praznikom so možje, ki so imeli bistveno vlogo pri osamosvojitvenem procesu — Lojze Peterle, Janez Janša, Igor Bavčar, France Bučar, Jelko Kacin in Dimitrij Rupel — vrnili Častne znake svobode predsedniku republike Milanu Kučanu z utemeljitvijo, da prihaja v državi do razvrednotenja slovenske samostojnosti in ker je slišati čedalje glasnejše glasove, ki želijo nekakšno oživitve nove Jugoslavije.

Na sliki: tako je bilo lansko leto na prazniku ob prvi obletnici osamosvojitve v Ljubljani

(arhiv NL)

Pogovor s podpredsednikom SSO M. Maverjem pred občnim zborom

Naša vloga je krepiti slovenstvo na vseh ravneh

Svet slovenskih organizacij bo imel v soboto, 26. junija, v Devinu svoj redni občni zbor, na katerem bodo člani ocenili dosedanje delovanje in nakazali smernice za bodočnost. Na dnevnem redu je tudi izvolitev novega odbora. Predsednica SSO je Marija Ferletič.

O samem občnem zboru ter o sedanjosti in bodoči vlogi te organizacije, predvsem glede na spremenjene razmere v matici kot tudi v našem zamejskem prostoru smo se pogovorili s članom odbora in podpredsednikom Mariom Maverjem.

Kako ocenjujete delovanje Sveta slovenskih organizacij v zadnji mandatni dobi, to je zadnji dve leti? Kaj je bilo storjenega in kaj bi bilo po Vašem treba še storiti?

Storjenega je bilo veliko, čeprav na zunaj morda ni opazno. Od zadnjega občnega zbora smo doživeli v matici in v zamejstvu veliko sprememb, ki so nas kot SSO zaposlile preko naših moči. Z drugo krovno organizacijo SKGZ smo šli v dogovarjanja, prevzeli smo skrb za nekatere osrednje kulturne ustanove (SSG, NSK, SLO-RI, GM) in ta proces za nas še ni končan. Tudi znotraj naše organizacije smo imeli veliko dela: nadaljevali smo z izgradnjo vsaj minimalnih struktur v Trstu in Gorici, ni nam pa še uspelo to v Benečiji, kjer imamo tudi somišljenike. Sprejeli smo nov statut, zaradi katerega smo sklicali občni zbor še pred iztekom mandata sedanjemu odboru. V naprej bo treba utrditi povezave med našimi članicami, okrepiti bomo morali našo prisotnost v Benečiji, vzpostaviti bomo morali tudi tesnejše stike z matico (kar je zdaj po demokratizaciji lažje). Predvsem pa bomo morali poskrbeti za nadaljnjo demokratizacijo med nami, tudi s sprejemanjem večjih odgovornosti v vseh sektorjih manjšinskega življenja. Eno umja in monopolov je zdaj konec. A to moramo občutiti vsi tudi v naši vsakdanji dejavnosti. Naša prva skrb pa bo trenutno refinansiranje zakona 46 za kulturne dejavnosti, saj kaže, da kak zaščitni zakon za nas še ni na vidiku.

O čem bo tekla beseda na sobotnem občnem zboru in o čem bodo volili delegati? So v načrtu tudi kake pomembne spremembe?

Sobotni občni zbor je nujna posledica novega statuta. Delegati bodo izvolili nov odbor po novih pravilih. To je bila obveza na zadnjem občnem zboru preteklega marca, ko smo odobrili obračun, proračun in sprejeli nov statut.

Ali je pri mnogih društvih, ki delujejo pri nas v zamejstvu, tako na Tržaškem kot na Goriškem, mogoče opaziti pomanjkanje zanimanja mladih? Se tudi SSO sooča s tem vprašanjem?

Problem mladine je v resnici bolj problem članic kakor pa krovne organizacije. Res je, da je pomanjkanje mladine pereč problem celotne naše skupnosti. Vendar pa tudi tega problema ne moremo posplošiti. Nekatere društva delujejo skoraj samo z mladimi (Slovenski kulturni klub, Vesela pomlad, nekatera goriška društva itd.), druga imajo težave, a ne samo z mladino. Problem mladine, družine, demografskega upadanja to so življenjski problemi naše celotne skupnosti v zamejstvu. Slovenska narodna skupnost kot celota bo morala poskrbeti za novo kvaliteto duhovno kulturo, odločanje za vrednote in za življenje, a to ni lahka naloga.

Splošen problem, s katerim se spopadajo naša društva, je tudi kronično pomanjkanje finančnih sredstev. Kakšno je stanje pri Vaši organizaciji?

Pomanjkanje finančnih sredstev je res splošen problem, a ne usoden. Naše članice so v preteklosti morale delovati tudi brez sredstev in so dokazale izredno aktivnost in iznajdljivost. Človek, ki za kulturne dobrine nič ne žrtvuje, jih potem tudi na ceni. Če bomo delavni, bomo uspešni. Naša prva skrb kot krovne organizacije pa je gotovo, kot že omenjeno, refinansiranje

deželnega zakona 46 za kulturno dejavnost. Iz tega zakona črpamo sredstva za delovanje, a tudi za nekatere kulturne objekte, ki nujno potrebujejo popravil in adaptacij po zakonskih predpisih. Težji so finančni problemi naših profesionalnih kulturnih ustanov, ki bi jih brez javnih podpor morali zapreti. To so predvsem Glasbena matica, Slovensko gledališče, Glasbeni center Emil Komel, Narodna in študijska knjižnica, SLORI in šola v Benečiji. Tu je problem res pereč in ga bo treba rešiti pred nastopom nove sezone.

Kakšna je bodoča vloga Sveta slovenskih organizacij predvsem v tem trenutku, ko smo Slovenci v

tej zadnji volilni bitki utrpeli zelo hude izgube?

Vloga SSO je povezovati Slovence in krepiti slovenstvo v zamejstvu na vseh ravneh. Z izgubo nekaterih izvoljenih slovenskih predstavnikov po zadnjih volitvah bo ta vloga še pomembnejša. Vendar SSO nikoli ne bo mogel madomestiti stranke in političnega dela naše narodne skupnosti. Zato se bomo morali vsi tudi v okviru krovnih organizacij boriti za zajamčeno slovensko predstavništvo v izvoljenih telesih, tako kot ga že dolgo ima italijanska narodna skupnost na Koprskem. Tu pričakujemo pomoč tudi s strani naše matične države, ki bo morala ta problem obravnavati na meddržavnih pogajanjih, toda čimprej, saj se nova volilna zakonodaja sprejema v teh dneh.

Vprašanja je postavila Helena Jovanovič

Slovenska prosveta v Trstu priredi v soboto, 17. in v nedeljo, 18. julija, v cerkvi na Repentabru izvedbo odrske lepljenke o škofu Antonu Martinu Slomšku z naslovom »Božji vitez na slovenski zemlji«. Lepljenko je pripravil Aleksij Pregarc, izvedla pa jo bo pod njegovim vodstvom gledališka skupina Beseda. Prireditelj, s katero želi Slovenska prosveta obuditi spomin na znamenite poletne tabore, bo v soboto zvečer in v nedeljo popoldne, tako da je dana možnost za obisk predstave čim širšemu krogu občinstva.

Žičnica na Višarjah spet deluje

Za konec tega tedna pričakujejo na sv. Višarjah veliko obiskovalcev. V soboto, 26. t.m., bo namreč po dolgi prekinitvi ponovno začela obratovati žičnica, na ta dan pa bodo odprli tudi znano svetišče. V poletnih mesecih — do 12. septembra — se bo mogoče popeljati na goro ob delavnikih od 9. do 17. ure, ob praznikih pa od 8. do 18. ure.

ODBOR SVETA SLOVENSKEH ORGANIZACIJ

sklicuje

OBČNI ZBOR

v soboto, 26. junija 1993, ob 17. uri v prvem in ob 18. uri v drugem sklicanju v dvorani pevskih zborov v Devinu.

Dnevni red:

- predsedniško poročilo - pozdravi - diskusija
- volitve novih organov - razno

Po novem statutu Sveta slovenskih organizacij imajo volilno pravico trije delegati za vsako včlanjeno organizacijo ter po eden za vsako društvo ali zbor, ki je včlanjen v zvezah.

Na tržaškem sedežu Vsedržavne konference obrtništva (CNA) je bil v četrtek, 17. junija, posvet o ekoloških problemih v Sloveniji, ki ga je priredil Raziskovalni center za ekološka vprašanja Ecoistituto. Ob tej priložnosti so predstavili knjigo »Dossier Slovenia — Economia e ambiente«, ki jo je izdal omenjeni institut. Slovenski minister za okolje Mitja Bricelj je knjigo pozitivno ocenil, zaželel pa je, da bi kdaj v bodoče tudi Slovenija izdala knjigo s podobno vsebino o Italiji, saj so problemi okolja skupni.

Pogovor z »vršiteljem dolžnosti« ravnatelja Glasbene matice prof. Bogdanom Kraljem

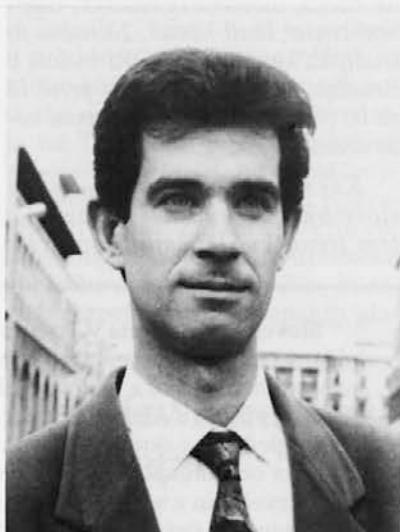
Prihodnje šolsko leto je še pod vprašajem

Šola Glasbene matice, pred kratkim poimenovana po skladatelju Mariju Kogoju, je imela v ponedeljek, 14. junija, redni občni zbor, na katerem je bil izvoljen novi upravni odbor. Vanj je vstopilo nekaj novih članov. Na tem zasedanju je bil predvsem govor o hudih vprašanjih, s katerimi se srečuje slovenska glasbena šola in ki dejansko ogrožajo njen obstoj. O tem in o prihodnosti GM smo se pogovorili z vršilcem dolžnosti ravnatelja prof. Bogdanom Kraljem, ki je stopil na to mesto, ko je odšel v pokoj prof. Sveto Grgič.

Najprej nekaj besed o nedavnem občnem zboru. O čem ste razpravljali in katerim vprašanjem ste dali največji poudarek?

Letošnji občni zbor na žalost ni bil posvečen razvoju, ampak golemu obstoju Glasbene matice. Govorili smo predvsem o naravnosti dramatičnem stanju naše šole. Letos zapade tudi deželni prispevek za manjšinske kulturne ustanove in trenutno še ne vemo, če bo ta zakon ponovno financiran. Reči pa moram, da tudi milijarda in 200 milijonov lir, ki smo jih dobivali iz te blagajne, ne zadostujejo za vse naše potrebe. Sredstva bomo izčrpali že konec avgusta, tako da trenutno še ne vemo, če bomo prihodnje šolsko leto sploh lahko spet začeli delovati.

Na občnem zboru smo nakazali nekaj smeri za izhod iz te težavne situacije. Prva je seveda v priznanju pravice javnosti naše šole in v tej smeri je treba tudi vztrajati v Rimu. Poudariti želim, da so vsi profesorji, ki poučujejo na GM, usposobljeni za poučevanje na državnih šolah. Kar pa zadeva finančni zakon za našo manj-

šino, lahko samo upamo, da bomo sredstva še dalje dobivali. Mnenja pa sem, da si ne slovenska ne italijanska država ne moreta privoščiti, da bi manjšini odtegnili vso podporo za kulturo. Opozoriti še želim, da je težko spet priklicati k življenju nekaj, kar je bilo ukinjeno. Če bi prišlo do čeprav začasnega zaprtja naše glasbene šole, bi jo bilo kasneje spet izredno težko ponovno postaviti na noge.

Prav bi bilo, če bi za naše bralce povedali nekaj besed o delovanju Glasbene matice ter o njenih uspehih.

Glasbena matica deluje v vseh treh pokrajinah, kjer živijo Slovenci. Šola je še v Gorici, Špetru in Žabnicah in nudi pouk več kot 600 gojencem, za katere skrbi 29 stalno zaposlenih profesorjev in 30 zunanjih sodelavcev. Tri osebe so zaposlene v upravi. Pri nas poučujemo klavir (gojencev je tu največ), pa še godala, pihala, trobila, harmoniko, kitaro in solopetje. Z letošnjim šolskim letom je prišlo do nekaterih pomembnih novosti. Predvsem smo uvedli tečaj glasbene vzgoje, namenjen otrokom od 5. do 6. let, ki je pomemben predvsem zato, ker najmlajšim omogoča, da vstopijo v svet glasbe. Izrednega pomena je tudi uvedba pouka harmonike na konservatorijih. To je še enkrat potrdilo izbiro naše šole za poučevanje tega instrumenta. Naši gojenci bodo že letos prvič polagali izpite iz harmonike, tako da bodo verjetno prvi z redno opravljenim študijem iz harmonike v Italiji.

Povedal bi še, da smo pred nedavnim organizirali tudi srečanje gojencev vseh štirih pokrajinskih sedežev,

ki je omogočilo tudi izmenjavo izkušenj in spoznavanje med pedagogi.

Gojenci in profesorji Glasbene matice so letos poželi tudi nekaj uspehov na raznih tekmovanjih. Bi povedali kaj o tem?

Rečem lahko, da je bilo letošnje šolsko leto zelo uspešno. Naši gojenci so dobili nagrade tako na vsedržavnih kot tudi mednarodnih tekmovanjih. Čelist A. Sluga je osvojil prvo mesto v Genovi, harmonikaša R. Rebec in D. Žerjal v Stresi. Uveljavili pa so se tudi profesorji in to tako na tekmovanjih — kitarist M. Feri je dobil prvo mesto na tekmovanju Caraian, klavirski duo Zonta — Zuppin pa 2. mesto v Rimu — kot člani ocenjevalnih komisij. Naši gojenci so bili tudi izbrani kot finalisti Srečanja glasbenih šol Primorske za snemanja na RTV Slovenija, mnogi pa so tudi nastopili na raznih kulturnih, športnih in šolskih prireditvah pri nas v zamejstvu.

Poleg finančnih težav ima Glasbena matica tudi težave s sedežem. Oba problema sta sicer povezana. Ali obstajajo kakšne možne rešitve?

Res je, da je naš tržaški sedež v Ulici R. Manna 9 popolnoma neustrezen. Stavba je last ZTT, mi smo le najemniki. Zunanost poslopja razpada, prostori so vlažni, ponekod pronicata voda in odpada omet, sobe niso akustično izolirane, če naj omenim le nekatere težave. Hud problem je tudi v Špetru in Benečiji, kjer imajo prav tako neprimerne prostore. Kar zadeva šolo v Trstu moram reči, da smo že napravili veliko korakov. Obrnili smo se do tržaške občine, da bi nam dodelila primernejšo stavbo, vendar trenutno še nismo dosegli ničesar.

Večkrat smo slišali za načrte za združitev goriške podružnice Glasbene matice in tamkajšnje šole Emil Komel. Kako naj bi prišlo do tega?

Najprej želim reči, da se mi zdi naravnost absurdno, da se v tem zgodovinskem trenutku med Slovenci tudi na glasbenem področju še vedno delimo na dve skupini: »naši« in »vaši«. Glasba je nadideološka, ne pozna meja. S tega vidika bi bila ena glasbena šola za Slovence na Goriškem čisto dovolj. V tej smeri so bili tudi predstavljeni različni predlogi za združevanje, vendar konkretnega na žalost še ni bilo storjenega nič. Prepričan sem, da je združitev nujna: tudi na političnem področju bo moralo priti do združitve vseh sil in energij manjšine, če želimo doseči skupne cilje...

Čeprav je bivši ravnatelj GM Sveto Grgič odšel v pokoj že lanskega oktobra in ste Vi kot podravnatelj prevzeli njegovo vlogo, ste še vedno »vršilec dolžnosti«. Zakaj? Kako ocenjujete vaše izkušnje v tem zadnjem letu?

Po odhodu prof. Grgiča v pokoj me je odbor »začasno« imenoval za vršilca dolžnosti ravnatelja in od tedaj je že minilo 9 mesecev, vendar se ni še nič premaknilo. Za zadnji seji, ki je bila pred občnim zborom Glasbene matice, je upravni odbor odločil, da bo za mesto ravnatelja razpisan natečaj, vendar do tega še ni prišlo. Menim, da je lahko ravnatelj nekdo, ki nima samo glasbene izobrazbe, ampak mora imeti tudi širšo kulturo, spoznati mora se na legalne in upravne zadeve, poleg tega pa mora tudi sodelovati s kolegi in profesorskim zborom. Kar zadeva moje delo moram reči, da sem v tem skoraj letu dni, ko sem opravljal ravnateljsko delo, imel pozitivne in negativne izkušnje. Kar je bilo negativnega, mi bo v pouk za bodoče.

Pogovor je zapisala
Helena Jovanovič

Košarkarski praznik

Na openskem igrišču Prosvetnega doma je bil v nedeljo, 20. junija, celodnevni košarkarski praznik, ki ga je priredilo Jadranovo društvo. Udeležile so se ga različne skupine košarkarjev, od starejših do najmlajših, ki so med seboj tekmovali (foto D. Križmančič). Malih košarkarjev je bilo nad sto. Srečanja so se udeležile tudi ekipe iz Slovenije.

Pokrajinsko tajništvo Ssk z zadovoljstvom jemlje na znanje, da je Deželno upravno sodišče (TAR) razveljavilo sklep Deželnega nadzornega odbora, s katerim so bili črtani člani Statuta občine Števerjan v zvezi z rabo slovenskega jezika. S tem je bilo potrjeno načelo o že obstoječi pravici pripadnikov slovenske manjšine, da v odnosih z oblastmi uporabljajo slovenski jezik in da uprave lahko poslujejo dvojezično.

Tudi občina Števerjan, poleg Doberdoba in Sovodenj, bo torej lahko polnopravno uporabljala svoj Statut z vsemi člani, ki zadevajo rabo jezika.

Ssk si je s tem v zvezi prizadevala, da bi se to načelo uveljavilo in je tudi dosegla, da Deželna uprava ni naredila priziva na Državni svet proti podobnemu sklepu Deželnega upravnega sodišča v zvezi s statutom občin Doberdob in Sovodnje. Ssk pričakuje, da bo tako zadržanje prevladalo tudi v primeru števerjanskega statuta.

»Večer na Tabru« za jubilej folklorne skupine Stu ledi

Člani Folklorne skupine Stu ledi leta 1974 na 6. kraški ohceti

Z »Večerom na Tabru« bo tržaška folklorna skupina Stu ledi v soboto, 26. junija, praznovala 20-letnico obstoja in aktivnega delovanja. Jubilejna predstava bo na prostem, na Tabru, v slučaju slabega vremena pa v repenski telovadnici. Ljubiteljem ljudskega glasbenega izročila se obeta nad vse prijeten večer: člani skupine Stu ledi bodo prikazali nekaj svojih najuspešnejših točk iz teh let. Na sporedu bodo slovenski istrski plesi, plesi iz hrvaške Istre, iz Trente, Rezije, Furlanije, beneški plesi za zaključek pa bo na vrsti še tržaška »ohceta«. S plesalci in tudi samostojno bo nastopil znani duo Piščaci ki izvaja istrsko ljudsko glasbo, tržaške pesmi pa bosta na diatonično harmoniko zaigrala Zoran Lupinc in Denis Novato.

Člani folklorne skupine Stu ledi so za proslavitev 20-letnice pripravili izčrpno brošuro, v kateri so se spomnili tudi ustanoviteljice Nadje Kriščak, ki je nenadoma mnogo prezgodaj umrla lansko leto.

Dve desetletji je dolga doba, saj gre za čas, v katerem dojenček zraste v odraslega človeka, bomo v brošuri. »Tudi v življenju folklorne skupine Stu ledi se je zvrstilo toliko dogodkov, majhnih in velikih sprememb, celo trdih preizkušenj, da se res lahko brez lažne skromnosti in sprenevedanja primerjamo zreli, odrasli, vsestransko razviti osebnosti z jasnim življenjskim ciljem...« Na prvih nastopih je plesalo le pet parov in pol in sploh na začetku ni bilo mogoče delati kakih dolgoročnih načrtov saj so v tistem času nastajale in sproti umirale številne podobne skupine. Vendar pa je skupina, ki je nastala pod okriljem Dijaškega doma Srečko Kosovel v Trstu, vztrajala na svoji

poti in vedno bolj bogatila svoj repertoar. Veliko raziskav so nekateri njeni člani tudi opravili s pomočjo izkušenih enokoreografov iz Ljubljane, da bi bili njihovi plesi čim bližji izvirnemu ljudskemu izročilu.

Za zgodovino Stu ledi je pomemben datum 1. december 1974, ko je imela skupina prvi celovečerni nastop v tržaškem Kulturnem domu s sodelovanjem pevskega zbora Tabor z Opčin. Na tem večeru se je prvič predstavila s tem imenom, ki ga je povzela po znani zelo stari ljudski pesmi iz naših krajev. V dveh desetlet-

Pokrajinsko tajništvo SSK Gorica se zahvaljuje vsem svojim volilcem, ki so tudi na balotazi podprli smer in odločitve stranke. Še posebej je bil razveseljiv in prodoren odziv slovenskih volilcev v slovenskih občinah. Nov volilni sistem — kot je bilo pričakovati — naporov in glasov naše stranke ni nagradil, kar pa velja tudi za rezultate slovenske manjšine v celoti. Slovenska skupnost je v tem smislu prepričana, da se vse bolj širi spoznanje, kako Slovenci s sedanjo politično razdrobljenostjo v novem volilnem sistemu nimamo obetavnih možnosti. Nedavni volilni rezultati bodo omenjeno spoznanje nedvomno okrepili, zato gleda Slovenska skupnost po zaslugi tudi velikega odziva svojih volilcev v prihodnost z utemeljenim upanjem v vzpostavljane takšnih političnih dogovorov, ki bodo lahko v novih pogojih resnično koristili celotni manjšini.

jih so člani skupine postali pravi izvedenci za ljudsko izročilo. Izredno natančno so izdelane tudi njihove noše. Skupina je v teh letih veliko nastopala tako v naših krajih kot tudi v Sloveniji, na Hrvaškem in marsikje po Italiji.

Sobotni »Večer na Tabru« bo pravzaprav priložnost za proslavitev dveh obletnic. Leta 1978 je namreč ob peti obletnici Tržaške folklorne skupine Stu ledi nastala tudi ženska pevska skupina, ki je v teh letih okrepila svojo vlogo, tako da se je osamosvojila in deluje vzporedno s plesalci. Pevke izvajajo samo ljudske pesmi v strogo izvirni obliki. Ob koncu je treba tudi omeniti tiste, ki so sestavili jubilejni program (v sodelovanju z odborom in predsednikom Marijanom Spetičem): Breda Pahor, Stojan Petaros in Petar Suhadolc so sestavili plesne točke, Tatjana Blokar je bila odgovorna za pevsko-glasbeni del, noše je pripravila Franka Slavec, za organizacijska in upravna vprašanja pa sta skrbeli Laura Cunja in Bojana Vatovec.

(hj)

* * *

Čas matur

Za naše višješolce so se v tem tednu pričeli zrelostni izpiti. Prva je na vrsti naloga iz slovenščine druga pa naloga, ki je bila izbrana za posamezne šole. Mature na učiteljski v Trstu letos ne bo, ker se je ta šola spremenila v pedagoški licej in traja torej študij pet in ne več štiri leta. Prvi maturantje bodo prihodnje leto.

Čeprav se je veliko govorilo o reformi in o bistvenih spremembah pri zrelostnem izpitu, bo tudi letos še vse po starem. Novosti naj bi uvedli s prihodnjim šolskim letom, tako vsaj pravijo odgovorni.

* * *

V preteklih dneh je bila v Boljuncu, v neposredni bližini kulturnega doma »F. Prešeren«, vaška šagra, ki se je po petnajstih letih ponovno vrnila na nekdanji prireditveni prostor. Domačini imenujejo ta kraj Jama. Praznik s peštrim sporedom je priredilo domače kulturno društvo, ki je prav tako poimenovano po Prešernu, sodelovale pa so tudi druge vaške organizacije.

* * *

V soboto, 26. t.m., prireja jadranski klub Čupa drugo »Trofej Čupa« za kajutne jadrnice različnih kategorij. Prijaviti se je mogoče do dneva pred tekmovanjem, start pa bo v soboto ob 21. uri v Sestlanskem zalivu. Udeleženci bodo morali prejadrtati vodno pot od Sestljana do Pirana in nazaj. Lanska, prva izvedba tega tekmovanja je bila nadvse uspešna, saj se je udeležilo kar 47 kajutnih jadrnic.

Na sporedu so znane in priljubljene komedije

Tretji festival amaterskih gledališč na goriškem gradu

V Gorici se je v sredo, 23. junija, začel na goriškem gradu v gledališču pod šotorom, ki ima letos lepo številno 500-tih oštevilčenih sedežev, Tretji festival amaterskih gledališč, ki je privabil v Gorico 8 najboljših italijanskih gledaliških skupin, katere je selektor in glavni organizator gledališkega festivala dr. Marco Fontanini izbral iz štiridesetih prijavljenih gledališč. Gledališki festival, ki je osrednja kulturna prireditev v poletni Gorici, sta pripomogla organizirati goriška pokrajina in goriška občina, največ zaslug za njegovo realizacijo pa ima Terzo teatro iz Gorice, gledališče, ki bo s svojim delom-predelavo Boccacievega Decamerona nastopilo izven konkurence na zaključni slovesnosti, ki bo v soboto, 24. julija, ko bodo tudi podelili veliko nagrado mesta Gorice. Za nagrado pa bodo glasovali gledalci sami, ki bodo prejeli ob vstopnici še posebni listič, na katerega bodo napisali svojo oceno gledališkega dela in gledališke skupine, ki bo nastopala tisti večer.

Na goriškem festivalu bodo nastopila gledališča iz cele Italije in to take skupine, ki so bile že nagrajene na največjem festivalu gledaliških skupin, ki se amatersko bavijo s teatrom. Kot prva je v sredo nastopila skupina »Piccolo teatro al borgo« iz mesta Cave de Tirreni z Edoardojevim delom-komedijo »Non ti pago«, ki jo je avtor najbolj cenil izmed vseh svojih mnogih komedij. Gledališke predstave se bodo vse zvrstile v naslednjem mesecu, predstave bodo vsako sredo in vsako soboto ob 21. uri. Na sporedu bodo dela Manfredija »Anima bianca«, Goldonijeve »Le baruffe chiozzotte«, Cervantesov »Don Kihot in Sančo Pansa«, musical izvedba znanega Kaufmanovega in Hartovega gledališkega dela »Enkrat v življenju«, Fojevo delo »Isabella, tre caravelle ed un cacciaballe«, Tofanova komedija »L'avventura del signor Bonaventura« in Rostandov »Cyrano«.

Program je vsekakor izredno zanimiv in bi moral privabiti na goriški grad številne ljubitelje dobrega gledališča, katerega vsekakor gledališke skupine predstavljajo, saj so bile že vse skupine nagrajene na največjem festivalu amaterskih gledališč v Italiji, ki se vrši vsako leto v Pesaru. Cene vstopnic so tudi zelo nizke, saj velja vstopnica za posamezno predstavo 10 tisoč lir, znižana osem, abonma za vse predstave z oštevilčenim sedežem pa 7 desetstisočakov, znižana cena pa je borih 55 tisoč lir za devet dobrih gledaliških predstav. Prisotnost publike je za festival amaterskih gledališč v Gorici zelo važna, ker bo organizator sicer prenehal prirejati v Gorici festival in ga bo prenesel drugam.

J.P.

Predstavitev monografije o Sveti Gori

V petek, 18. junija, popoldne je bila na Sveti Gori predstavljena, predvsem pa proslavljena lična monografija o Sveti Gori. Delo, ki je nastalo po zaslugi znanega fotografa Rafaela Podobnika in avtorice spremnega teksta slavistke Irene Bratina Zuljan, želi prikazati širši javnosti (knjiga je izšla tudi v italijanščini in furlanščini) pomen, pa tudi zgodovinsko vrednost tega svetišča in obenem najpomembnejše primorske romarske poti. Omenil sem Podobnika in Zuljanovo, ki sta nedvomno »nosilna stebra« omenjenega dela, vendar bi — če bi jih ne omenil — storil krivico tistim, ki so na kakršenkoli način prispevali svoj delež k nastanku tega dela; to so grafik Ivan Nemec, koordinatorja dela Stane Kodrič in Leopold Verbovšek, zbiralca zgodovinskega materiala Vlasta Tul in Jurij Rosa ter nenazadnje umetnostni zgodovinar in nekdanji rektor ljubljanske filozofske fakultete prof. Nace Šumi, ki je poskrbel za zgodovinsko in umetniško oceno svetogorskega svetišča.

Na začetku sem poudaril, da je bila to predvsem proslava, lahko bi rekel nekakšna svečanost ob prisotnosti marsikaterih krajevnih političnih, kulturnih in verskih predstavnikov (od župana Marušiča do koprškega škofa Metoda Piriha, ki je poudaril duhovni pomen Svete Gore). Dejanjsko pa se je uštel tisti, ki je prišel na Sveto Goro prepričan, da bo lahko sledil predvsem predstavitvi izjemno bogate in zanimive knjige, slišal nekaj priložnostnih besed kakega priznanega literarnega kritika o monografiji

sami, o njenem nastanku, sestavi, izbiri slik in argumentov, morda celo krajši poseg ali mnenje avtorice teksta. Nič kaj takega ni bilo, nasprotno, vse se je odvijalo v prostorni svetogorski baziliki ob grobni tišini številnih prisotnih, ki so nad vse zanimiv in pester večer lahko nagradili z aplavzom šele na koncu, ko je povezovalc prebral sklepne besede. Svečanost se je tako odvijala nemoteno, linearno, brez vsakršnih improvizacij ali nenapovedanih posegov. Sledili so si pozdravni govori frančiškanskega predstojnika, novogoriškega župana, koprškega škofa, predsednika založbe Jutro, ki je knjigo izdala, in drugih, med katerimi naj omenim prof. Naceta Šumija, medtem ko je bil predsednik republike Milan Kučan, ki bi moral svečanosti prisostvovati, zadržan in je zato poslal priložnostno brzojavko s svojimi čestitkami. Med posameznimi posegi so bili številni glasbeni vložki, od orgelskih skladb, pesmi z liturgično vsebino, ki so jih zapeli Nonet Brda, Mešani mladinski zbor Vrtojba in duo bariton-sopran Alida in Joško Harej.

Preveč bi bilo na tem mestu navedeno opisati ali analizirati monografijo o Sveti Gori, ker se zaradi svoje preglednosti, jasnosti in najrazličnejših prispisov, komentarjev in didaskalij ta predstavlja kar sama. Naj omenim samo to, da je smotrno sestavljena, na levih straneh so posamezne fotografije zunanjsčine in notranjsčine cerkve, panoramične fotografije, na desnih straneh pa je spremni tekst prof. Irene Zuljan, ki nadrob-

no prikazuje zgodovino svetogorske cerkve in strokovno razlaga njene posamezne značilnosti. Na začetku imamo še priložnostno misel škofa Piriha, čisto na koncu pa nam prof. Nace Šumi podaja še arhitektonsko analizo svetogorske bazilike z zgodovinsko umetniškega vidika.

Zaradi bogatega zgodovinskega gradiva in izjemnih fotografij, ki dajejo monografiji dodaten umetniški pečat, predstavlja knjiga svojevrsten dokument, pričevanje o našem kulturnem in verskem bogastvu, pa tudi nekakšno revalorizacijo tistih vrednot in miselnosti, ki so bile v prejšnjih desetletjih potisnjene v ozadje.

Adrijan Pahor

Kasserling

ARZEN IN STARE ČIPKE

Komedija

Marta — Martina Pertot

Abby — Valentina Visintin

Mortimer — Aljoša Terčon

Teddy — Edvin Bogatec

Jonatan — Tomaž Caharija

Einstein — Niko Pertot

Elaine — Nataša Crociati

dr. Justinijan — Ivan Pangos

Luka Spenalza

Luči in zvoki: Claudio Škerk

Maska: Cirila Kralj

Režija: Maja Lapornik

PREMIERA bo 2. julija ob 21.

uri na domačiji pri Ušajevih v stari vasi v NABREŽINI št. 8.

Knjiga o Karlu Mauserju izpod peresa F. Pibernika

Lik velikega Slovence in velikega pisatelja

Koprška revija — verski mesečnik Ognjišče, ki ima v Sloveniji najvišjo naklado, ki se giblje nekje pri sto tisoč prodanih izvodih, ima poleg revialnega tiska zadnje čase tudi izredno bogato založniško dejavnost. Ognjišče izdaja knjige, ki jih druge založbe ne uvrščajo na svoj program, nekaj je resda samo verskih priročnikov, vendar imajo tudi zbirko knjig z naslovom Graditelji slovenskega doma. Ta zbirka je izredno pomembna, saj slovenskemu bralcu v Sloveniji odkriva tiste velike slovenske ljudi, katerih ni mogel spoznati pod socialistično vlado, ker so bili enostavno najstrožje prepovedani. Gre za ljudi, ki niso bili ob koncu vojne na pravi strani, ali pa za tiste, ki jih je tok zgodovine potisnil v emarginirano izseljenstvo v Južno Ameriko in v ZDA.

Tokrat je Ognjišče iz Kopra poskrbelo za novo imenitno knjigo izpod peresa znanega slavista in poznavalca slovenske literature Franceta Pibernika. Gre za knjigo o Karlu Mauserju, ki je kot bolničar med drugo vojno doživel veliko strahoto Turjaka, kjer so partizani pobili in zažgali čez trideset domobrancev v utrjeni postojanki turjaškega gradu. France Pibernik je knjigo napisal zelo tekoče in berljivo, vsečna je predvsem zato, ker je napisana berljivo in čisto, jasno in brez vsakih nevместnih literarno znanstvenih floskul, ki bralca vedno samo odbijajo, piscu takih knjig pa dajejo tisto bedasto avreolo literarne kritika.

Pibernik je velik poznavalec Karla Mauserja, katerega življenje in delo izredno lepo opiše in tako omogoči vsem, da spoznajo tega slovenskega pisatelja, za katerega na Slovenskem ni vedel skorajda nihče, saj so šele v devetdesetih letih prav pri Ognjišču izdali Mauserjevo najlepše delo Kaplan Klemen. Karel Mauser je pi-

sal v nemogočih razmerah, ki jih v knjigi lepo Pibernik opiše s tisto distanco, ki je za take stvari nujno potrebna.

Iz knjige dobimo lik velikega Slovence in velikega pisatelja, ki bi gotovo bil še dosti večji, če ne bi moral v izgnanstvo, ki ga je silno duhovno okrnilo, saj je vedno želel še enkrat videti rojstne kraje. To pa mu ni bilo dano. Knjiga o Karlu Mauserju je veliko delo, ki nam tudi opiše dogodke znotraj emigrantskih Slovencev, Slovincem doma govori o tem, kaj vse so ti ljudje pretrpeli, da so ohranili svoj jezik in svojo kulturo.

Predvsem pa France Pibernik izredno dobro opiše in tudi oceni Mauserjevo literarno delo, ki je vsekakor večje in pomembnejše, kot se je njegovim sodobnikom zdelo, ko so ga dodobra zmerjali s pisateljem, ki piše samo večernice. Izredno živi in pretresljivi so opisi Mauserjevega življenja na Koroškem, kjer je bil z drugimi Slovenci kot »displaced person« — razseljena oseba z vso družino. Neverjetna duhovna moč in še večji fizični napor so mu omogočili, da je zmožni pisati v nočeh, ki so sledile nečloveškemu garanju dolgih dnevo, v katerih je moral zaslužiti za obstoj svoje družine. V knjigi Karel Mauser sledimo potem pisatelju v ZDA, kjer se je nastanil v Clevelandu, tej ameriški Ljubljani, ki jo še danes premalo poznamo. Spet so tu opisi, kako težko je bilo njegovo življenje in predvsem pa opis njegovega napora, da bi še vedno pisal. Nikjer nobenega malodušja, pa čeprav na koncu knjige iz pisma njegove žene zvemo, da je Karel Mauser bil melanholik in velik pesimist.

Ob taki knjigi, kot je knjiga o Karlu Mauserju, se človek zamisli nad

Jurij Paljč

III B

Četrto stoletje zbora Igo Gruden

Moški pevski zbor Igo Gruden iz Nabrežine bo v petek, 25. junija, praznoval 25. obletnico svojega nastanka s celovečernim koncertom, ki bo na Radovičevi domačiji v Nabrežini s pričetkom ob 20.30. Zbor šteje danes 15 članov, vodi pa ga Ksenija Kos. Predstavil se bo s pretežno narodnimi pesmimi. Na koncertu bodo nastopile tudi pevke dekliškega zbora Igo Gruden, ki bodo septembra praznovala 20-letnico ustanovitve.

Na sliki: (foto D. Križmančič) člani moškega in dekliškega pevskega zbora Igo Gruden

Seminar v Gorici

Nepoznavanje gospodarskih razmer na Slovenskem

V Gorici je bil v soboto, 19. junija, popoldan seminar-srečanje o naložbah, valutarnem sistemu, privatizaciji in novih carinskih ter davčnih zakonih v Sloveniji. Srečanje je organizirala goriška Trgovinska zbornica skupaj z goriško Kmečko banko. Imelo je namen posredovati možnim italijanskim vlagateljem v slovensko gospodarstvo čimveč dobrih podatkov in čimveč novosti s tržnega in pravnega področja iz Slovenije. Na žalost na srečanju ni bilo veliko privatnih italijanskih industrijcev, saj so prišli predvsem politiki in tisti, ki se morajo za take vrste srečanj zanimati. Predvsem pa je srečanje pokazalo, kako malo italijanski trgovci, zlasti pa industrijci, vedo o sedanjem stanju v Sloveniji.

Ne moremo mimo tega, da ne bi rekli, da so prav vsi, ki se zanimajo za vlaganje v Slovenijo, preveč pod vtisom dnevne politike v Italiji, za katero pa vemo, v kakšnem stanju je v sedanjem času. Drugi zaključek, ki bi ga lahko potegnili iz srečanja v Gorici, je ta, da obstaja velikanska razlika med goriško pokrajino in Furlanijo na eni strani in mestom Trst na drugi strani. Trst in z njim vse, kar je v Trstu dejavno, je namreč še vedno preveč zapečarski in neverjetno zaprt sam vase in v svojo nelepo in negospodarsko preteklost. To postane veliko bolj jasno in nedvoumno, če povemo, da so goriški in furlanski industrijci in gospodarski vlagatelji-financiisti še vedno zainteresirani za brezcarinsko cono na Goriškem in to v smislu nadaljevanja Osimskih sporazumov, medtem, ko je v Trstu ta predlog že zdavnaj pogorel in ve se tudi, zakaj. Sicer pa je tržaški krog industrijcev samo posledica mučne politike mesta, ki kar ne more iz svoje nazadnjaške kože, ki pa postaja vedno bolj plastična vrečka, v kateri se duši tudi zdravo gospodarstvo.

Na goriškem srečanju so govorili Gianni Bravo kot predsednik in visok uradnik Informesta, prof. Luigi Daniele s tržaške univerze, generalni tajnik goriške Trgovinske zbornice Renato Chahinian in Boris Peric, ki je predstavljal Kmečko banko. Prav njegov dober poseg je domala razburil prisotne, ker je namreč dr. Peric mnenja, da se v Slovenijo ne splača vlagati samo zaradi cenene delovne sile, ker se bo ta v nekaj letih podražila, ampak se mora gledati dlje in bolj široko na vlaganja v Slovenijo.

Drugi italijanski udeleženci gospodarskega srečanja so bili dru-

gačnega mnenja. Slovenske nove zakone in predpise so v Gorici pojasnjevali prof. Andrej Humar, ki je direktor Centra za zunanjo trgovino pri Gospodarski zbornici Slovenije, državni sekretar za privatizacijo v Sloveniji Anton Rop in dr. Cvetka Selšek, ki je upraviteljica banke SKB v Ljubljani. Prav dr. Selškova je zelo nazorno pokazala, kje tiči problem italijanskega nevlaganja v Slovenijo in njeno gospodarstvo. Italijanska vlada je namreč Slovenijo uvrstila ob začetku vojne v Sloveniji na listo držav, kjer je zelo visok rizik za bančne operacije in za bančna vlaganja in zaradi tega nastajajo velikanske težave. Tega pa Nemci in Avstrijci niso naredili in seveda zato sedaj zelo prednjačijo pred Italijo z vlaganji in tudi s prisotnostjo bank v Sloveniji, saj so italijanske banke prisotne na slovenskem denarnem trgu res samo simbolično. Celotno srečanje pa je predvsem pokazalo veliko nepoznanje razmer na Slovenskem z italijanske strani in je zato bilo nujno potrebno, prav pa bi bilo, če bi jih bilo še več.

Jurij Paljki

Razmišljanje ob ljudskem štetju v Avstriji o veri in vernosti

Avstrijski centralni statistični urad na Dunaju je 29. aprila predstavil podatke o ljudskem štetju, ki je bilo izvršeno leta 1991.

Preden bomo nadaljevali razmišljanje, bi rad pripomnil, da radi primerjamo nekatere avstrijske verske posebnosti z našimi sloveskimi. Posebej še s predelom Tolminske, Posočja in z delom Vipavske doline. V času Avstroogrske so nekateri slovenski duhovniki imeli zelo veliko stikov z Dunajem, kot tudi z avstrijskimi soprobrati. Te so navezovali ob srečanjih, pri dopisovanju, saj je bila nemščina znana, pa tudi pri obisku na duhovnih vajah. Naši tolminski duhovniki so redno odhajali na duhovne vaje ali podobne prireditve v nemški govorni prostor. Tako so se izoblikovale soprobratske vezi. Zato ni naključje, da še danes dobimo po nekaterih župniščih teološke, pa tudi filozofske revije iz tistega časa, da o nemških knjigah niti ne govorimo. Še vedno jih je veliko, v kolikor jih niso pokurili. Ta duhovniška srečanja so pripomogla, da so se po nekaterih naših slovenskih župnijah oblikovala razna društva in bratovščine, ki so imela korenine prav v avstrijskem svetu. V Tolminu obstaja Družba žena, ki je nastala kot podobna oblika, pri Avstrijcih »Frauordnungshilfe«. Družba, ki ni prvenstveno nudila samo materialne medsebojne pomoči, ampak pred-

vsem socialno, posvetovalno in tolažilno pomoč. Tudi češčenje Sv. Florijana in povezovanje mož ob tem svetniku, ne samo kot zavetnika gasilcev izvira iz tega časa. Veliko tega je šlo v pozabo. Marsikaj pa je ostalo v vzgoji, ki je bila za tisti čas, kot morda tudi za današnji, mnogo bližja naši psihi, ko je imela avstrijski nadah, kot če bi imela italijansko sentimentalnost. To sem pripomnil zato, da bi lažje ovrednotili sedanjost avstrijsko statistiko in se ob njej tudi mi kaj naučili, ali jo pa vsaj skušali razumeti.

Statistični popis je zajel 7.796.000 državljanov. Začnimo z vero: »Brez vere se je ob popisu opredelilo 672.000 državljanov.« Katoliški Cerkev pripada 78% avstrijskega prebivalstva. Od popisu pred desetimi leti — 1981 je bil ta odstotek manjši za 6%. Tudi protestantska Cerkev beleži v zadnjih desetih letih padec za 8%. Starokatoličani so ostali pri skoraj istem številu z 19.000 člani. Izredno se je povečalo število drugih verskih skupnosti. Judom pripada 7.300 vseh — Izraelistični bogočastni skupnosti, to je 0,1% celotnega prebivalstva. Druga verstva beležijo okrog 200.000 oseb, ki so v glavnem pravoslavni. K islamu prištevajo 160.000 oseb, kar je nad 2% prebivalcev.

Seveda, kot povsod se vernost razlikuje med mestom in podeželjem. Dunaj ima 58% katoličanov, Gradec 71%, Salzburg 62, Linz 73, medtem kot sta si enaka Celovec in Innsbruck z 73%.

Po starosti je zanimiva razporeditev pri otrocih. Ti tvorijo 17,4% prebivalcev ali 1.375.000 avstrijskih prebivalcev še nima 15 let. Število otrok se je od leta 1981 zmanjšalo za 10,2%, ali za 154.000.

Zanimiv je podatek o poročenih. Okrog 55% prebivalcev je poročenih ali 3.534.000. Leta 1981 jih je bilo še 57%, danes 55%. Povečal se je za 1,8% sloj samskih nad 15 let starosti. Leta 1981 jih je Avstrija imela 1.666.000. Lani pa 1.892.000. Ločenih je bilo v Avstriji leta 1981, 4,5%, lani pa 6% celotnega prebivalstva. Ali od 116.000 oseb se je to število povečalo na 386.000 oseb.

Res je, da je Avstrija imela zadnjih pedeset let drugačno politično ureditev kot Slovenija. Prav tako je tudi res, da Primorci nismo Avstrijci, vendar se ti podatki v marsičem usklajuje tudi z našimi, čeprav ne povsem. So pa nam mnogo bližji kot so podobni podatki v italijanskem svetu. Zopet ena potrditev več, da bi se morda prav na verskem področju lahko še vedno marsikaj naučili od severnih sosedov prej kot od južnih. Ob koncu bi pripomnil, da se je vpliv verske pedagogike od severnih sosedov, ki je prihajal v naš prostor, marsikje obdržal do danes, medtem ko se je podoben vpliv od južnih sosedov, ki je oblikoval ta prostor pozneje, pozabljen, ali pa je za seboj pustil več slabega kot dobrega.

Ambrož Kodelj

Bogat vzorčni velesejem

Do 29. t.m. bo na tržaškem sejmu odprt 45. vzorčni velesejem, na katerem sodeluje več kot 300 razstavljalcev iz 33 držav. Prisotna je tudi naša matična domovina; v petek 25. junija, bo na sporedu dan Slovenije. Prvič je na tržaškem velesejmu povsem samostojno prisotna tudi Belorusija, ki ima svojo stojnico.

Odprtje vzorčnega velesejma je bilo v četrtek, 17. junija, ob prisotnosti ministra za odnose z Evropsko skupnostjo Livia Paladina (foto S. Ferrari). Minister je med drugim dejal, da bo konec prihodnjega meseca končno znana usoda centra off-shore v tržaški prosti coni, katerega odprtje bi za Trst pomenil važen gospodarski korak. Paladinu je ob tej priložnosti rekel nekaj besed tudi deželni tajnik Slovenske skupnosti Ivo Jevnikar, ki mu je izročil spomenico z zahtevo po zajamčenem zastopstvu za slovensko manjšino.

Tržaški velesejem je obiskalo že veliko število ljudi. Raznoverstni izdelki z vseh strani sveta pa je resnično toliko, da en sam obisk ni dovolj.

